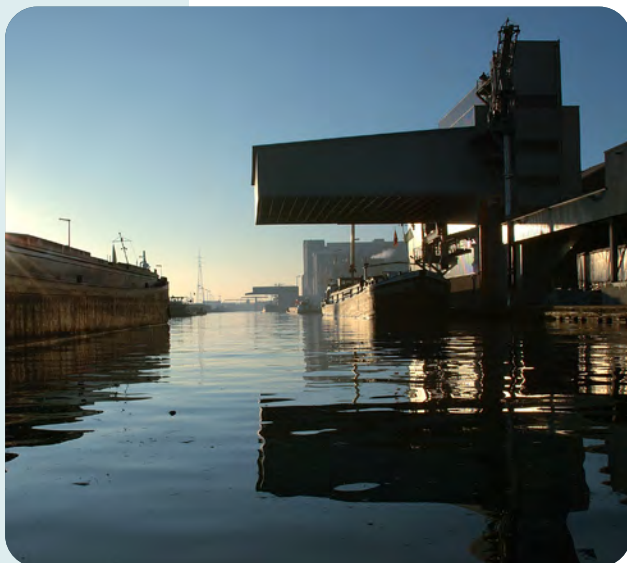

**Provinciale
Ontwikkelingsmaatschappij (POM)
Antwerpen:**
Samen bouwen aan de toekomst

Voorwoord

De provincie Antwerpen barst van het potentieel. We hebben sterke ondernemers, innovatieve bedrijven, kennisinstellingen van topniveau, een strategische ligging én mensen met goesting om vooruit te gaan. De echte uitdaging zit in het maken van gerichte keuzes: sterktes strategisch verbinden, duurzaam verankeren en maximaal laten renderen vandaag en morgen.

Bij POM Antwerpen vertrekken we vanuit de praktijk. Met de voeten in de klei. We werken op plekken waar ruimte schaars is en we slim ruimte moeten toewijzen én inrichten: langs Kanaalkant, in de Rupelstreek, op bedrijventerreinen in transitie en in logistieke en industriële clusters zoals Veiling Zuid. Daar helpen we bedrijven landen op plekken waar ze niet alleen economisch, maar ook maatschappelijk het verschil kunnen maken.

Die aanpak vraagt zuinig ruimtegebruik, een doordacht plan van aanpak met aandacht voor de uitdagingen van vandaag en morgen zoals water of energie, en vooral: durf. We testen nieuwe modellen uit, zoals erfpacht en gedeeld gebruik van infrastructuur. We verkennen regelluwe zones, vertrekkend vanuit wat ondernemers echt nodig hebben en bekijken hoe gecombineerde functies op één kavel extra economische ruimte creëren.

Tegelijk zien we dat innovatie en ondernemerschap vandaag alleen groeien binnen doelgerichte ecosystemen. Daarom investeren we gericht in bepaalde speerpuntsectoren die de Provincie Antwerpen op de kaart zetten zoals life sciences, duurzame chemie, agrofood en logistiek. Dit doen we door startende ondernemers en groeiende bedrijven te verankeren op innovatiecampussen, hen te koppelen aan kennisinstellingen en hen verder slim te omringen. Op die manier hanteren we ruimte bewust als hefboom om innovatie een vaste plek te geven in provincie Antwerpen en ondernemerschap duurzaam te laten groeien. Zo is POM Antwerpen al 20 jaar trots de motor voor innovatie en bedrijvigheid in de provincie.

We zijn meer dan een bruggenbouwer. Wanneer we opportuniteiten zien, lopen we de eerste kilometer mee: we prospecteren, toetsen ideeën af, brengen partners samen en nemen het voortouw rond gedeelde ambities. Dat doen we uiteraard nooit alleen. Samen met ondernemers lokale besturen, kennisinstellingen en partners zoals VLAIO, Flanders Investment & Trade en vele anderen positioneren we Antwerpen lokaal en internationaal als een provincie waar economische ontwikkeling en innovatie hand in hand gaan met maatschappelijke uitdagingen.

De cases in deze brochure tonen hoe dat er in de praktijk uitziet. Ze maken duidelijk waarvoor we staan: uitzoeken wat kan, uitvoeren wat werkt, delen wat we leren en blijven investeren in toekomstgerichte oplossingen.

We bouwen geen projecten om te bouwen. We werken aan een provincie waar ondernemerschap, innovatie en ruimte elkaar versterken.

Luk Lemmens, Voorzitter
Miranda Coppens, Algemeen directeur
POM Antwerpen

Missie

POM Antwerpen ontwikkelt en herontwikkelt duurzame bedrijven-terreinen en innovatieclusters. We doen strategische investeringen die de concurrentiekracht van de provincie Antwerpen vergroten. Als bondgenoot bouwen we bruggen tussen bedrijven, kennispartners en overheden om maatschappelijke meerwaarde te creëren. POM Antwerpen is een hefboom voor een dynamische, veerkrachtige economie.

Visie

POM Antwerpen is zichtbaar als motor van ruimtelijk-economische ontwikkelingen in de provincie Antwerpen. Als wendbare en toekomstgerichte organisatie maken we het strategisch economisch beleid tastbaar en zetten we in op concrete acties die het economisch weefsel van onze provincie versterken. We creëren ruimte voor bedrijvigheid en realiseren oplossingen voor complexe economische uitdagingen.

Directiecomité

Het directiecomité van POM Antwerpen bestaat uit de voltallige deputatie, de gouverneur, de provinciegriffier, algemeen directeur POM Antwerpen en departementshoofd Economie.

vlnr: Luk Lemmens, Miranda Coppens, Jinnih Beels, Cathy Berx, Jan De Haes, Mireille Colson, Maarten Puls, Chris Brouwers

Projecten POM Antwerpen

1

Cluster voor de agro-industrie - Veiling Zuid p07

Een toekomstgerichte site voor duurzame voedselproductie

2

WESHARE energienetwerk p09

Bedrijven verbonden via slimme energiedeling

3

Wetenschapspark in Niel p12

Van infrastructuur naar een sterk innovatie-ecosysteem

4

Bedrijventerrein Essen Rijkmaker fase 2 p18

Slim ruimtegebruik creëert optimaal ruimte om te ondernemen in Essen

5

Logistiek als motor voor duurzame groei p21

De provincie Antwerpen als voortrekker in slimme en gespecialiseerde logistiek

6

Kanaalkant, waar samenwerking loont p23

Een sterke gebiedsgerichte visie

7

Arbeidstekort als structurele uitdaging p26

Talent connecteren en verankeren

8

Nieuwe gronddynamieken p29

Op zoek naar ruimte voor een economie in verandering

9

Innovatiecampussen als motor voor groei p31

POM Antwerpen verbindt spelers in een sterk innovatienetwerk

10

De Rupelstreek in beweging p34

Een gebiedsgerichte aanpak geeft de regio nieuwe dynamiek

11

LIFE ACLIMA - collectief waterbeheer p37

Gedeelde oplossingen om waterschaarste en -beheer efficiënter aan te pakken

1

Cluster voor de agro-industrie - Veiling Zuid

Een toekomstgerichte site voor duurzame voedselproductie

Op Veiling Zuid in Sint-Katelijne-Waver ontwikkelt POM Antwerpen een bedrijventerrein van 30 hectare, specifiek afgestemd op de noden van de agro-industrie. Het project zet sterk in op gedeelde logistiek, circulaire verwerking van reststromen en duurzame energievoorziening. Els Kenis, projectleider, begeleidt hiermee één van de meest innovatieve ontwikkelingsprojecten binnen POM Antwerpen, waar economische groei en duurzaamheid hand in hand gaan.

Een bedrijventerrein op maat van de sector

Veiling Zuid is een regionaal bedrijventerrein, goed voor ruim 30 hectare ontwikkelbare bedrijfsruimte, waarvan vandaag nog één kavel oftewel 2,2 hectare beschikbaar is. POM Antwerpen positioneert het terrein richting de agro-industrie en mikt daarbij op de integrale waardeketen, van verwerkingsbedrijven in voedings-, landbouw- en tuinbouwgewassen, over pak- en rijpingscentra, tot spelers die instaan voor de productie van diepvriesproducten en kant-en-klare maaltijden. Ook relevante toeleveranciers en dienstverleners zijn welkom. Denk bijvoorbeeld aan bedrijven gespecialiseerd in de productie en levering van meststoffen of veevoeders, of aan distributeurs van agroproducten, producenten van landbouwmachines, of serreconstructeurs. Tot slot is er ruimte voor bedrijven die inzetten op innovatieve, niet-grondgebonden agrarische productie.

Duurzame inrichting als fundament

Als publieke ontwikkelaar hecht POM Antwerpen veel belang aan duurzaam ruimtegebruik en klimaatbestendigheid. Bedrijven zijn verplicht minstens 50% van hun perceel te bebouwen en dat effectief te doen binnen de vijf jaar na aankoop. Gemeenschappelijke groen- en waterbuffers vervangen individuele voortuinstroken en optimaliseren zo het ruimtegebruik van het terrein. Bufferbekkens werden ruim bemeten, zodat ze extra water opvangen en in droge periodes tuinbouwbedrijven ten goede komen. "Onder meer dankzij Europese projectsubsidies kunnen we onze expertise verder uitdiepen; zo onderzoeken we nieuwe en meer verregaande samenwerkingsverbanden om water te hergebruiken of delen," licht Els Kenis, projectleider, toe.

Samenwerking als hefboom

De parkmanagementvereniging Agropark, actief ondersteund door POM Antwerpen, stimuleert bedrijven op het park om te verkennen wat ze samen beter doen. De vereniging staat in voor het onderhoud van de gemeenschappelijke zones, uniforme signalisatie en onderzoekt nieuwe initiatieven rond energie, circulariteit en mobiliteit. "Doordat bedrijven uitdagingen effectief samen aanpakken, haal je sneller schaalvoordelen," zegt Els. "Soms zijn drie bedrijven al genoeg om impact te hebben. Veel bedrijven kennen elkaar vanop de veiling, werken vlot samen en willen elkaar actief versterken. Je merkt dat sectorgerichte clustering écht werkt."

Potentieel voor een innovatiegericht ecosysteem

Sinds 2025 werken POM Antwerpen, het Wetenschapspark* Universiteit Antwerpen en Horticulture Vegetable Skills and

Experience Centre (Hortivec) samen om innovatie in de agro-industrie te versnellen. Naast een aanbod van testfaciliteiten en begeleiding staat ook kennisdeling centraal. POM Antwerpen en Hortivec telers willen onderzoekers en ondernemers

samenbrengen via symposia, thematische events en community-activiteiten. Start-ups krijgen een podium om hun resultaten en inzichten te presenteren, terwijl telers rechtstreeks betrokken worden. "Ons doel is kruisbestuiving. We willen kennis verstaanbaar en praktisch maken, zodat innovaties sneller hun weg naar het veld vinden. Zo kunnen we de provincie Antwerpen op de kaart zetten als dé innovatiehub voor agrofood, met tastbare resultaten die effectief hun weg vinden naar telers en bedrijven," besluit Els.

Ontdek meer over het
Wetenschapspark in Niel op p.12.

2

WESHARE energienetwerk

Bedrijven
verbonden door
energie

Met WESHARE zet POM
Antwerpen in op collectieve
energieoplossingen op
bedrijventerreinen

Energiebeheer is geen randvoorwaarde

Het is een strategische uitdaging. Dit geldt zeker voor kmo's, die vaak geen eigen energie-expert in huis hebben en tegelijk geconfronteerd worden met strengere regelgeving, klimaatdoelstellingen, stijgende prijzen en een snel veranderende markt. Op veel bedrijventerreinen leeft dan ook dezelfde vraag: hoe blijven bedrijven weerbaar in een veranderend energiesysteem?

Via WESHARE helpt POM Antwerpen bedrijven om niet enkel energie-efficiënter te werken, maar ook om stapsgewijs toe te werken naar collectieve oplossingen zoals energiedelen. Wat begint met individuele efficiëntiewinsten, kan zo uitgroeien tot gezamenlijke oplossingen waaronder energiegemeenschappen.

Van individuele installaties naar gedeelde kansen

Paul Robbrecht, projectleider Energietransitie bij POM Antwerpen, ziet hoe snel de energievraag evolueert. Hij begeleidde alle stappen in eerdere herstructureringsprojecten, van water tot mobiliteit, maar merkt dat energie de meest ingrijpende omslag vraagt. "Veel bedrijven beschikken over een groot potentieel aan hernieuwbare energiebronnen zonder dat ze het zelf beseffen," zegt hij. "Grote dakoppervlakken die zonnepanelen kunnen dragen, restwarmte waar niemand iets mee doet, of verouderde installaties die meer verbruiken dan nodig. Het potentieel is er, maar het rendert pas echt wanneer bedrijven dat samen benutten. En dat is precies de kern van WESHARE."

Het project kadert in het Europese LIFE Clean Energy Transition-programma, loopt tot 2027 en wordt getest op pilotsites in België, Portugal en Spanje. Het doel is om bedrijven op bedrijventerreinen te ondersteunen bij de oprichting van energiegemeenschappen die hernieuwbare energie opwekken, efficiënt gebruiken, opslaan, delen en gezamenlijk beheren.

Eerst efficiënter, dan slimmer, dan samen

WESHARE werkt volgens een stapsgewijze aanpak. Eerst wordt gekeken hoe bedrijven hun verbruik kunnen verlagen en stappen zetten naar decarbonisatie van het energieverbruik, bijvoorbeeld via isolatie, efficiëntere installaties of beter afgestemde processen. Daarna wordt onderzocht hoe bedrijven de eigen consumptie van hernieuwbare energie kunnen maximaliseren, bijvoorbeeld via zonnepanelen, opslag of restwarmterecuperatie. Pas in een derde stap komt energiedelen aan bod, wanneer duidelijk is welke stromen er beschikbaar zijn en hoe bedrijven elkaar daarin kunnen versterken.

Die aanpak vraagt tijd en vooral dialoog. Om die reden besteedt POM Antwerpen veel aandacht aan sensibilisering, infosessies en begeleiding op maat. "Kmo's zijn bezig met hun corebusiness," zegt Paul. "Energie is belangrijk, maar zelden hun eerste zorg. Onze rol is om hen mee te nemen, te ontzorgen en te tonen wat haalbaar is. Niet vanuit theorie, maar via concrete scenario's die passen bij hun bedrijf."

Vertrouwen als katalysator

Echte vooruitgang ontstaat pas wanneer bedrijven elkaar vinden. Bedrijventerreinverenigingen spelen daarbij een sleutelrol. Zij brengen ondernemers rond de tafel, zorgen voor vertrouwen en helpen kansen zichtbaar te maken. Waar die structuur aanwezig is, krijgt samenwerking sneller vorm, bijvoorbeeld via gezamenlijke investeringen, het delen van restwarmte en overschotten aan hernieuwbare energie of de inzet van batterijsystemen. Op die terreinen ziet POM Antwerpen sneller beweging.

WESHARE test de aanpak momenteel op een vijftiental bedrijventerreinen in de provincie Antwerpen, elk met hun eigen specifieke context en uitdagingen. Die variatie vormt een belangrijke leerbasis voor toepassingen op andere locaties.

Van pilootproject naar blijvende impact

Tegen het einde van het project wil POM Antwerpen drie nieuwe energiegemeenschappen operationeel hebben. Die moeten aantonen dat collectieve energievoorziening werkt, de bedrijfsvoering betaalbaar blijft en tegelijk bijdraagt aan de Europese klimaatdoelstellingen. De bedoeling is om die inzichten en methodieken daarna te delen met andere regio's, zodat ook zij op een gestructureerde manier met energiedelen aan de slag kunnen.

Voor POM Antwerpen stopt het verhaal dus niet in 2027. De energietransitie op bedrijventerreinen blijft een speerpunt binnen de werking. "Onze ambitie is duidelijk," besluit Paul. "Hoe meer bedrijven samen stappen zetten, hoe sterker ze staan. Als energie geen risico meer is, maar een gedeelde troef, dan bouw je aan bedrijventerreinen die weerbaar en toekomstgericht zijn."

”

Voor veel bedrijven, en zeker op een bedrijventerrein, is energie vandaag een complex en strategisch thema. Op Lier Duwijck hebben we geleerd dat je die uitdaging niet alleen kan aangaan. Met WESHARE vertaalt POM Antwerpen die ambitie naar een haalbaar traject. We hebben intussen succesvol de eerste fase doorlopen en zien hoe samenwerking schaalvoordelen creëert: lokale energie beter benutten, kosten beheersen en samen investeren in oplossingen voor de toekomst. Zo bouwen we niet alleen aan een win-winsituatie voor onze bedrijven, maar ook aan een voorbeeld voor andere bedrijventerreinen.

Jan Lemmens — *Bedrijvenvereniging Lier Duwijck*

3

Wetenschapspark in Niel

Van infrastructuur naar
een innovatie-ecosysteem

Het Wetenschapspark Universiteit Antwerpen in Niel is uitgegroeid tot een toonaangevende innovatiecampus in Vlaanderen. Wat ooit een industriële site was in de Rupelstreek, is vandaag een gevestigde R&D-campus waar innovatieve bedrijven, start-ups en kennisinstellingen samenwerken rond gezondheid, milieu en logistiek.

Waar innovatie concreet wordt

Voor POM Antwerpen is het Wetenschapspark meer dan een bedrijventerrein. Het is een referentiecampus waar duurzame infrastructuur, slim ruimtegebruik en nieuwe samenwerkingsmodellen concreet vorm krijgen. De ligging tussen Antwerpen en Brussel, ingebed in een groene omgeving langs de Rupel, combineert sterke bereikbaarheid met een kwaliteitsvolle werkomgeving.

"Het Wetenschapspark is de plek waar innovatie concreet wordt," zegt Sara Landuydt, één van de projectleiders. "Door ruimte, expertise en mensen doelgericht samen te brengen, creëren we hier een omgeving waar innovatie niet blijft hangen in onderzoek, maar effectief vooruitgaat."

Een campus die meegroeit

Met bijna 20.000m² aan kantoorruimte, laboratoria, demo- en vergaderfaciliteiten en meer dan 40 bedrijven die samen zo'n 600 jobs creëren, biedt het Wetenschapspark voldoende schaal om te professionaliseren én ruimte om te groeien. Bedrijven kunnen er starten binnen de incubator Darwin, doorgroeien van gedeelde werkplekken naar eigen kantoren of labo's, verder opschalen in doorgroeigebouwen, en uiteindelijk een eigen gebouw realiseren op de campus.

"We willen bedrijven hier zoveel mogelijk ontzorgen," licht Sara toe. "Door ruimte, faciliteiten en ondersteuning slim te organiseren, kunnen bedrijven focussen op hun kernactiviteiten."

Van concept tot schaal

Incubator Darwin vormt het kloppend hart van het starters- en scale-up verhaal op de campus. Start-ups vinden er flexibele werkplekken, toegang tot labo's en vergaderruimtes, én een centrale koffie- en lunchplek die ontmoeting en samenwerking stimuleert. Een werkomgeving gericht op groei, waar mentoring en netwerken gestimuleerd wordt via workshops en events die ondernemers steunen in elke fase.

Netwerkmomenten zoals Harriet Connect, thematische events en summer schools rond domeinen zoals ATMP versterken de kruisbestuiving tussen ondernemers, onderzoekers en studenten. Ze helpen talent voorbereiden op een loopbaan in toekomstgerichte sectoren.

Gespecialiseerde infrastructuur voor mature innovatie*

Hoe die talentontwikkeling past binnen het bredere verhaal van POM Antwerpen, ontdek je op p.26.

"Voor bedrijven die verder opschalen, biedt het Wetenschapspark hooggespecialiseerde infrastructuur. Doorgroeigebouwen

zoals Isala en Archimedes maken het mogelijk om complexe onderzoeks- en ontwikkelingsactiviteiten op te zetten binnen een professionele omgeving," zegt Sara. Bedrijven zoals Atlas Copco

Group, ImmuneSpec, anicells en iFLUX kozen bewust voor Niel omwille van de combinatie van technologische faciliteiten, nabijheid van kennispartners en de dynamiek van de campus.

Ook LogiVille, het innovatiecentrum voor logistiek en supply chain, is op het Wetenschapspark verankerd. LogiVille verbindt logistieke innovatie en digitalisering met praktijkgerichte toepassingen.

De kracht van kruisbestuiving

Via het Wetenschapspark zet POM Antwerpen haar volledige netwerk en expertise doelgericht in ten dienste van ondernemers en hun ontwikkeling. Door bedrijven actief te informeren, te connecteren en samenwerking te faciliteren met kennisinstellingen, onderzoekscentra en zorgpartners verlaagt POM Antwerpen de drempel tot innovatie en versnelt ze valorisatie.

De hechte relatie met Universiteit Antwerpen, maar ook de samenwerking met Karel de Grote Hogeschool, ViTalent, UZA, VITO en initiatieven zoals BioBank Antwerpen en Vaccinopolis maakt van het Wetenschapspark een sterke brug tussen fundamenteel onderzoek, klinische expertise en ondernemerschap. Bedrijven krijgen zo directe toegang tot kennis, talent en valorisatietrajecten, wat zich vertaalt in meer technische ontwikkelingen en doorbraken in verschillende sectoren..

De gespecialiseerde infrastructuur die POM Antwerpen ontwikkelt en beheert laat bedrijven toe om te innoveren in een professionele en schaalbare omgeving. Rond die infrastructuur bouwen we doelbewust ecosystemen uit die ondernemers, onderzoekers en ontwikkelaars connecteren en zo innovatie versnellen. Door innovatie- en opleidingsnoden vroeg te detecteren en het brede netwerk van POM Antwerpen en provincie Antwerpen te mobiliseren, stimuleren we samenwerking, groei en duurzame economische meerwaarde.

Testgrond voor de toekomst

"De meerwaarde van het Wetenschapspark reikt verder dan Niel alleen," besluit Sara. De campus ontwikkelt en verfijnt nieuwe modellen rond communitywerking, duurzaam bouwen, gedeelde infrastructuur en clusterontwikkeling. "Wat we hier toepassen en verfijnen, kan zijn weg vinden naar andere innovatiecampussen* en projecten binnen de provincie Antwerpen, zoals Innovatiecampus Geel en BlueChem."

Benieuwd hoe het Wetenschapspark past binnen een breder innovatienetwerk? Lees meer op pagina 31.

"De combinatie van gespecialiseerde infrastructuur en een sterk lifescience-ecosysteem maakte het Wetenschapspark de logische keuze voor ons nieuwe filtratielabo."

Rani Vertongen — Atlas Copco Group

Getuigenis BioNotus Wetenschapspark UAntwerpen

Incubator Darwin op het Wetenschapspark is een inspirerende werkplek en een fijne community om deel van uit te maken. Het Wetenschapspark is een bolwerk van innovatieve, onderzoeksgedreven start-ups in Health & Environment. Maar vergis je niet: ondanks alle ernst heeft de omgeving ook iets van een hippe broedplaats. Open ruimtes, veel licht, een jonge uitstraling én gedeelde ontmoetingsplekken zoals een gezellige bar en kwaliteitsvolle koffie stimuleren samenwerking en vooruitstrevend denken. BioNotus past perfect in die omgeving. Wat in 2017 begon als een gedeelde ambitie van studiegenoten Johan Van Daele en Pieter Annaert, groeide uit tot een gespecialiseerd bioanalysebedrijf met een uitgesproken focus op kwaliteit, flexibiliteit en wetenschappelijke diepgang.

Vandaag behoort BioNotus tot een exclusieve groep laboratoria in Europa die zowel GLP-gecertificeerd zijn voor bioanalyse als voor farmacokinetische data-analyse.

Bewuste keuze voor het Wetenschapspark

"Met een rechtstreekse link met UAntwerpen en een sterke academische verankering is het Wetenschapspark een natuurlijke thuisbasis. Die dubbele verankering is interessant," begint Pieter te vertellen.

Incubator Darwin biedt meer dan infrastructuur alleen. Het is een dynamische community waar kennis gedeeld wordt en samenwerkingen ontstaan. Via POM Antwerpen krijgen start-ups bovendien snelle toegang tot expertise rond HR, juridische en fiscale vraagstukken, zonder zelf tijdrovende zoektochten te moeten ondernemen.

Johan: "We waren op zoek naar een locatie die inhoudelijk én cultureel bij ons paste."

"Die professionele ondersteuning en focus op kruisbestuiving sluiten nauw aan bij de manier waarop wij werken: geïntegreerd, interdisciplinair en met oog voor het volledige traject van onderzoek tot ontwikkeling," gaat Johan verder.

"BioNotus bestaat uit een klein, flexibel en multidisciplinair team van bioanalisten en experts in farmacokinetische data-analyse. Wij integreren doelgerichte en niet-doelgerichte bioanalyse, inclusief uitgebreide biomarkerpanels, met geavanceerde fysiologie-gebaseerde farmacokinetische (PBPK) modellering als basis voor voorspellende *digital-twin*-toepassingen in de geneesmiddelenontwikkeling."

Pieter: "We werken 'fit for purpose': snel en pasklaar, volledig afgestemd op de onderzoeksvraag."

"Die combinatie maakt BioNotus tot een unieke partner in geneesmiddelenontwikkeling — van early discovery tot en met de klinische fasen — maar ook voor analytische vraagstukken in milieu- en voedingscontext."

Meer dan een werkplek

"Het Wetenschapspark biedt moderne kantoren, laboruimten, vergaderinfrastructuur en gedeelde faciliteiten die voor een kleine, gespecialiseerde speler moeilijk zelfstandig te organiseren zijn. Van cleanrooms en auditoria tot informele ontmoetingsruimtes: die professionele omkadering tilt onze werking en service naar een hoger niveau," aldus Johan.

"Ook de groene omgeving speelt een rol. Zicht op water en groen creëert rust en focus in een sector waar de druk vaak hoog ligt."

"Men denkt soms dat research saai en nerdy is," lacht Pieter. "Hier weerleggen we dat cliché elke dag opnieuw."

4

Bedrijventerrein Essen Rijkmaker fase 2

Slim ruimtegebruik creëert optimaal ruimte om te ondernemen.

In Essen bewijst POM Antwerpen dat een terreinontwikkeling die maximaal kansen biedt aan lokaal ondernemerschap en tewerkstelling garandeert, perfect hand in hand gaat met verregaande ambities. Die hebben voornamelijk betrekking op ruimteerendement maar ook met klimaatbestendigheid en duurzame mobiliteit.

Druk op ruimte neemt toe

Ruimte om te ondernemen is schaars in de provincie Antwerpen, en de druk op die ruimte neemt alleen maar toe. Dat geldt des te meer voor de Noorderkempen waar bijkomende industriegronden nauwelijks nog op de markt komen. Toen het terrein Rijkmaker geen groeimogelijkheden meer bood, deed de gemeente Essen een beroep op de expertise van POM Antwerpen om bijkomende ruimte om te ondernemen te realiseren, met een aanpak die inzet op slimmer ruimtegebruik en maximale efficiëntie.

POM Antwerpen ging daarop actief aan de slag en ontwikkelde een aanpak voor Essen Rijkmaker fase 2 waarbij liefst 6,9 hectare van het circa 10 hectare projectgebied netto beschikbaar kwam voor bedrijven. Groen- en waterstructuren nemen de resterende ruimte in, wat het terrein klimaatbestendig en leefbaar maakt. "We merken bij ondernemers in Essen een grote nood aan ruimte die groei mogelijk maakt, en zien tegelijk waar ze vandaag op botsen," stelt projectleider Patricia Goetschalckx. "De huidige interesse is ongeveer dubbel zo groot als het aanbod, wat maakt dat we zeer zorgvuldig met ruimte moeten omgaan."

Bewuste keuze voor kwaliteit en ruimtelijk rendement

Bij de invulling van Rijkmaker fase 2 zet POM Antwerpen bewust in op kwaliteit en efficiënt ruimtegebruik. In een context van schaarse ruimte is het belangrijk dat de beschikbare oppervlakte terecht komt bij ondernemingen die er effectief mee aan de slag gaan en optimaal passen op het terrein.

"Maximaal ruimtelijk rendement staat voor ons centraal," licht Patricia toe. "Bedrijven mogen enkel die oppervlakte innemen die ze effectief nodig hebben. Wanneer duidelijk is welke ondernemingen op het terrein een plaats krijgen, stemmen we de invulling van de site daar zorgvuldig op af, zodat we kavels efficiënt kunnen organiseren en onnodig ruimteverlies vermijden."

Ook compact bouwen, slim materiaalgebruik en gedeelde oplossingen kunnen bijdragen aan een kwalitatieve en toekomstgerichte ontwikkeling van het terrein. Zo creëert POM Antwerpen ruimte voor lokaal ondernemerschap, met aandacht voor een inrichting die ook op lange termijn werkt voor bedrijven, omgeving en gemeente.

Aandacht voor groen, water en mobiliteit

De inrichting van het terrein vertrekt vanuit een heldere ruimtelijke visie. Een groenbuffer met taluds, bomen en onderbegroeiing verzacht het zicht, dempt hinder en biedt plaats voor wateropvang en -infiltratie. Het merendeel van die waterbuffering is overigens centraal voorzien, wat maakt dat niet elk perceel afzonderlijk daarop hoeft in te zetten en er via collectieve oplossingen meer ruimte vrijkomt voor bedrijvigheid. POM Antwerpen zoekt samen met ondernemers naar duurzame mobiliteitsoplossingen én een logische interne circulatie. Ook de aansluiting op de nabijgelegen woonzone krijgt veel aandacht.

Samenwerking en kwaliteit op lange termijn

POM Antwerpen versterkt in de komende jaren haar inzet op parkmanagement. "We bouwen actief mee aan parkverenigingen. Dergelijke verenigingen beheren buffers, staan in voor bewegwijzering, organiseren onderhoud en maken het mogelijk duurzame acties rond bijvoorbeeld energie of water te verkennen. Ook na de kavelverkoop blijven we een actieve partner in het parkbeheer, zodat de kwaliteit en duurzaamheid van het terrein op lange termijn gegarandeerd blijven. Dat komt zowel de ondernemers als de gemeente en de omwonenden ten goede." stelt Patricia.

"De samenwerking met POM Antwerpen is cruciaal voor dit project. Als ontwikkelaar brengt POM Antwerpen de nodige kennis, slagkracht en langetermijnvisie binnen, waardoor wij als gemeente ruimte kunnen creëren voor lokaal ondernemerschap. Rijkmaker is een belangrijk signaal: Essen investeert bewust in een sterke en toekomstgerichte economische ontwikkeling."

Geert Vandekeybus — *Burgemeester gemeente Essen*

5

Logistiek als motor voor duurzame groei

De provincie Antwerpen als voortrekker in slimme en gespecialiseerde logistiek

Logistiek vormt al jaren één van de strategische speerpuntsectoren van de provincie Antwerpen. Met een toonaangevende haven en een sterke internationale verankering beschikt de regio over een uitzonderlijk logistiek ecosysteem. Tegelijk staat de regio voor grote uitdagingen: congestie, strengere duurzaamheidsvereisten en toenemende kwaliteitsnormen dwingen de logistieke sector om continu te vernieuwen. Met gerichte projecten en nieuwe modellen versterkt POM Antwerpen de concurrentiekracht van bedrijven en bouwt ze actief mee aan een toekomstgerichte, duurzame logistieke regio.

LogiVille, innovatie in de praktijk

Op het Wetenschapspark brengt LogiVille slimme logistieke technologieën tot leven in een innovatie- en demonstratiecentrum waar bedrijven ze concreet kunnen ervaren en testen. "Als steering partner zet POM Antwerpen mee de koers uit en zorgt ze voor aansluiting met haar bredere werking," vertelt Jade Verrept, programmamanager POM Antwerpen. "We focussen daarbij onder meer op thema's zoals ATMP- en farmalogistiek, ruimte-efficiëntie, automatisering, digitalisering en circulariteit."

"Innovaties blijven hier niet theoretisch," vult Jade aan. "Via thema-tours en demonstraties ervaren bedrijven rechtstreeks wat nieuwe technologie kan betekenen voor hun processen. Door LogiVille te verbinden met initiatieven zoals het at.las-ecosysteem*, ontstaat er bovendien een sterke wisselwerking tussen logistiek, life sciences en productie."

Multimodaal.Vlaanderen*, slimmer omgaan met goederenstromen

Multimodaal.Vlaanderen zet in op het verbeteren van de mobiliteit door bedrijven te begeleiden in hun zoektocht naar milieuvriendelijker transport.

Duurzame logistiek vraagt ook doordachte transportkeuzes. Via de samenwerking met Multimodaal.Vlaanderen begeleidt POM Antwerpen bedrijven bij de overstap van wegtransport naar binnenvaart, spoor of shortsea. Bedrijven krijgen onafhankelijk en kosteloos advies, van analyse van hun goederenstromen tot uitgewerkte businesscases waarin kosten, CO₂-uitstoot en vrachtwagenkilometers helder worden vergeleken.

Precision Therapy Logistics Gateway, logistiek op maat van de patiënt

Met het project Precision Therapy Logistics Gateway (PTLG) focust POM Antwerpen op een snelgroeiend en hooggespecialiseerd segment: logistiek voor precisetherapieën zoals cel-, gen- en radioligandtherapieën. Deze behandelingen zijn patiëntspecifiek en extreem tijds- en

temperatuurgevoeligen zo vooruitstrevend dat internationale standaarden vandaag nog ontbreken.

PTLG test de volledige logistieke keten via real-life zendingen tussen Antwerpen, Brussels Airport en Dallas (VS). Op basis van die praktijkervaring ontwikkelt het team gestandaardiseerde procedures en internationale transportlabels, en werkt het aan de uitbouw van een gespecialiseerd logistiek knooppunt voor precisetherapieën.

De provincie Antwerpen ondersteunt dit traject financieel en inhoudelijk via POM Antwerpen en het at.las-ecosysteem* op het Wetenschapspark Universiteit Antwerpen in Niel. Binnen dat

at.las (Leveraging Affordable Solutions for Advanced Therapies) bouwt aan een performante ATMP-hub in de provincie Antwerpen. Door onderzoek, klinische expertise, productie, opleiding en logistiek doelgericht te verbinden, versnelt het ecosysteem de ontwikkeling en valorisatie van cel- en gentherapieën. Met concrete projecten zoals de ATMP Summer School, PTLG en internationale samenwerking via EATRIS versterkt Antwerpen haar positie als Europese referentieregio voor geavanceerde therapieën.

ecosysteem groeit een volwaardige ATMP-hub waarin onderzoek, klinische expertise, productiebedrijven en opleidingspartners samenwerken. "Zo koppelt POM Antwerpen logistieke innovatie rechtstreeks aan medische doorbraken en industriële toepassing, en versterkt ze de positie van Antwerpen als referentieregio voor farmalogistiek," legt Jade uit.

Meerdere hefboomen, een ambitie

LogiVille, Multimodaal.Vlaanderen en PTLG lijken op het eerste gezicht verschillende initiatieven, maar ze vertrekken vanuit dezelfde ambitie: logistiek slimmer, duurzamer en gespecialiseerder maken. "Door technologie, infrastructuur, expertise en bedrijven doelgericht samen te brengen, versterkt POM Antwerpen de logistieke slagkracht van de provincie en bouwt ze verder aan een regio die vooroploopt in gespecialiseerde en duurzame logistiek," besluit Jade.

6

Kanaalkant, waar samenwerking loont

Een sterke gebiedsgerichte
visie als basis voor
efficiënt en duurzaam
ruimtegebruik

Kanaalkant is de op één na grootste bedrijfzone van de provincie Antwerpen. Ze is gelegen aan het Albertkanaal in Antwerpen, Schoten en Wijnegem. Het gebied omvat een totale oppervlakte van ca. 400 hectare en biedt aan liefst 10.000 mensen werk. Kanaalkant is uniek omwille van haar strategische ligging vlak bij de haven en verstedelijkt gebied.

Cruciale economische schakel

Kanaalkant is een belangrijke economische schakel in en rond Antwerpen. Het terrein kent een uitzonderlijke strategische locatie, nabij de Stad Antwerpen, en is ook watergebonden, wat de site aantrekkelijk maakt voor onder andere logistieke activiteiten. "Het belang van Kanaalkant als site voor industriële bedrijvigheid, kan moeilijk overschat worden.", stelt Miranda Coppens, algemeen directeur. "Maar de uitdagingen op en rond het gebied zijn eveneens groot. Zo vraagt een watergebonden terrein extra aandacht voor infrastructuur die het gebruik van de waterweg mogelijk maakt, is veiligheid een issue en moet je inzake duurzaamheidsambities ook oog hebben voor een effectieve modal shift. Bovendien raakt het terrein op verschillende plaatsen aan woongebied, wat uiteraard eveneens aandacht vergt."

POM Antwerpen wil in de toekomst nog sterker inzetten op gebiedsgerichte visieontwikkeling. Die ambitie is niet in het minst ingegeven door de succesvolle werking rond Kanaalkant die als blauwdruk dient voor nieuwe projecten. In 2015 startten de betrokken gemeenten, Schoten en Wijnegem, de stad Antwerpen, de Vlaamse Waterweg, POM Antwerpen en de Provincie Antwerpen een samenwerking op om de herwaardering van Kanaalkant te stimuleren en te versnellen, wat resulteerde in een breed gedragen kaderplan. POM Antwerpen stelde een gebiedsmanager aan en zet nu samen met partners concrete projecten op om die visie te realiseren. Daarbij werkt POM Antwerpen uiteraard nauw samen met alle betrokkenen, waaronder ook de ondernemers die in dit gebied actief zijn.

"Een van de kerntaken van POM Antwerpen is het bouwen van bruggen, het connecteren van stakeholders." ligt Miranda toe. "Wij luisteren en verbinden. Bedrijven, besturen en buurten hebben elk hun belangen en verwachtingen; de kunst bestaat erin die op elkaar af te stemmen en vervolgens projecten te initiëren die op het terrein een verschil maken. De functie van gebiedsmanager op Kanaalkant sluit hier perfect op aan, hij is het vaste aanspreekpunt en staat dicht bij wat er leeft op het terrein."

Economische ruimte dicht bij Stad Antwerpen

Een van de belangrijkste drijfveren van POM Antwerpen in dit dossier is het vergroten van de economische ruimte in en rond Antwerpen. POM Antwerpen streeft daarbij naar een slimme reconversie die de leefbaarheid voor iedereen op en rond het terrein verhoogt, maar

"Kanaalkant is voor Stad Antwerpen een strategische economische motor met grote toekomstwaarde. We blijven sterk geloven in het partnerschap tussen stad Antwerpen, de betrokken gemeenten en de Vlaamse Waterweg, waarin POM Antwerpen als gebiedsmanager de spilfiguur is en de contactpersoon voor de bedrijven vormt. Deze verbindende rol, gebiedsgerichte visie en daadkrachtige aanpak maken het verschil op het terrein. Dankzij die samenwerking kunnen we blijven inzetten op slimme reconversie, duurzame mobiliteit en een optimale benutting van de schaarse economische ruimte in en rond Antwerpen."

Bart De Greef – *Manager Industrie & Investeren, Stad Antwerpen*

tegelijk elke vierkante meter optimaal benut. "Voortdurend zoeken we kansen om delen van het terrein her in te richten, zodat we extra ruimte creëren voor ondernemers. Afstemming, samenwerking, respect voor alle – soms tegenstrijdige belangen is daarbij essentieel. Enkel wanneer er vertrouwen is tussen betrokkenen, worden effectief resultaten geboekt," aldus Miranda.

Belangrijk is daarbij ook te kunnen rekenen op de ondernemers zelf. Vandaag investeren verschillende ondernemingen al volop in Kanaalkant. Er lopen projecten met gestapelde functies, waarbij industrie, kmo-activiteiten en parkeren worden gecombineerd. Ook op die manier immers op dezelfde oppervlakte meer nuttige ruimte worden gecreëerd. "Dat is waarop we in de toekomst nog sterker zullen moeten inzetten," stelt Miranda. "Nu er nauwelijks nog greenfields beschikbaar zijn, moeten we op creatieve wijze kijken naar bestaande terreinen en de wijze waarop ze gebruikt worden."

Slimme stromen, duurzame keuzes

Ook mobiliteit en duurzaamheid staan centraal in de visie rond Kanaalkant. POM Antwerpen zet volop in op de modal shift en ziet kansen om meer transport via het water te laten verlopen. Verkeersveiligheid blijft daarbij een belangrijk aandachtspunt, met een verkenning van slimme scheiding van verkeersstromen. In 2026 start POM Antwerpen, met steun van Stad Antwerpen en op vraag van bedrijven, een project op waarin een proefopstelling het vrachtverkeer anders aanstuurt, zodat zowel de toegankelijkheid als de veiligheid van het terrein gegarandeerd blijven. Daarnaast werken POM Antwerpen en bedrijven samen aan het versterken van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie, waarbij die samenwerking ook grotere en meer duurzame investeringen mogelijk maakt.

"Als POM Antwerpen willen we geen eenmalige projecten realiseren, maar een vaste waarde zijn voor wie hier onderneemt," besluit Miranda. "Kanaalkant heeft alles in huis om ook op lange termijn een essentiële economische motor in en rond de stad te blijven."

7

Arbeidstekort als structurele uitdaging

Talent connecteren en verankeren.

Het vinden én behouden van medewerkers blijft een grote uitdaging voor ondernemers. De arbeidskrapte houdt aan en de concurrentie om gespecialiseerd talent is groot. Vooral bedrijven die nood hebben aan hooggespecialiseerde profielen ondervinden daar de gevolgen van.

Noden van de industrie

Vanuit haar werking op het Wetenschapspark zet POM Antwerpen daarom bewust in op het verbinden van ondernemingen en opleidingsverstrekkers binnen de life sciences. Het doel is een 'leerecosysteem' uit te bouwen waarin nieuwe, vraaggedreven en gespecialiseerde opleidingen rechtstreeks aansluiten op de noden van de industrie.

ViTalent als sleutel in talentontwikkeling

Een cruciale partner daarin is ViTalent, de hightech opleidingshub voor de farma- en biotechsector op het Wetenschapspark. ViTalent werd opgericht door en voor bedrijven uit de life sciences-productie en heeft een duidelijke missie: de kloof tussen onderwijs en werkvloer verkleinen, zowel voor toekomstig talent als voor medewerkers die zich via levenslang leren willen blijven ontwikkelen in een snel evoluerende sector.

"ViTalent biedt opleidingen aan voor iedereen die betrokken is bij de productie van geneesmiddelen," licht Veerle Van der Linden, directeur van ViTalent, toe. "Van operatoren en schoonmaakmedewerkers tot ingenieurs, recruiters en QA- en QC-specialisten."

Dankzij eigen cleanrooms aanwezig op het Wetenschapspark leren cursisten werken in een realistische farmaceutische productieomgeving. In 2025 volgden zo'n 1.800 medewerkers uit de sector een opleiding bij ViTalent en maakten 330 studenten uit het secundair en hoger onderwijs er kennis met het werkveld.

Praktijkgerichte opleidingen voor life sciences

Samen met ViTalent en bedrijven op het park organiseert POM Antwerpen ook de ATMP GMP Summer School: een intensieve driedaagse opleiding waarin studenten (bio)chemie en labotechnieken van Artesis Plantijn Hogeschool, Karel de Grote Hogeschool en Thomas More Hogeschool vroeg kennismaken met de kwaliteitsnormen voor geneesmiddelenproductie (GMP) en met geavanceerde cel- en gentherapieën (ATMP's).

"Door onze schouders onder een uniek initiatief als de GMP for ATMP Summer School te zetten, dragen we actief bij aan de ontwikkeling van een sterk biotech-ecosysteem in België. Met goed opgeleid talent en onze uitgebreide capaciteit voor CAR-T behandelingen in Gent en Beerse bieden we hoop aan patiënten in nood."

Olivier Vandecruys — *Johnson & Johnson Innovative Medicine*

Studenten combineren theorie met praktijkoefeningen en krijgen zo een realistisch beeld van werken in deze snelgroeende niche. De opleiding speelt in op de stijgende vraag naar gespecialiseerde profielen in ATMP-productie en helpt studenten te ontdekken of een carrière in dit domein bij hen past.

"Life sciences is een van onze strategische groeidomeinen," zegt Sara Landuyt, projectleider bij POM Antwerpen. "Met initiatieven zoals at.las bouwen we aan een ecosysteem rond cel- en gentherapie, waarin innovatie én talentontwikkeling centraal staan. Veel hogescholen beschikken niet over GMP-infrastructuur, terwijl de sector net daar een groot tekort aan goed opgeleid personeel ervaart."

Van onderwijs naar werkvloer

Ook Karel de Grote Hogeschool is stevig verankerd op het Wetenschapspark. Studenten Biomedische en Farmaceutische Labtechnieken volgen er practica in volledig uitgeruste labo's, midden in een omgeving van start- en scale-ups.

"Het Wetenschapspark biedt onze studenten unieke kansen," vertelt Veerle Hendrickx, algemeen directeur van KdG. "Ze kunnen werken in een professionele omgeving, komen in contact met innovatieve bedrijven en bouwen van bij de start een relevant netwerk uit."

Die kruisbestuiving reikt verder dan het hoger onderwijs. Het Wetenschapspark zoekt ook actief de samenwerking met middelbare scholen uit de regio. Met steun van POM Antwerpen en input van leerkrachten uit PTS Boom ontwikkelde ViTalent een dagopleiding voor zesdejaars, die in 2025 werd uitgerold voor zo'n 40 leerlingen.

"Talentontwikkeling op zich behoort niet tot onze kerntaak," besluit Sara Landuyt. "Maar de nood aan gespecialiseerde opleidingen en profielen is groot, en ondernemers botsen daar dagelijks op. Als we vanuit onze praktijk mee oplossingen kunnen helpen ontwikkelen, dan nemen we die rol graag op."

Nieuwe gronddynamieken

Op zoek naar ruimte voor een economie in verandering.

Hoe maken we ondernemen mogelijk in een provincie waar de ruimte schaars is? Hoe verzekeren we dat economische activiteiten op de juiste plaats landen? Dit zijn prangende vragen waar POM Antwerpen een antwoord op biedt door te onderzoeken hoe gronddynamieken kunnen bijdragen aan betaalbaar en toekomstgericht ondernemerschap. Innovatieve erfpachtmodellen simuleren we op eigen ontwikkelingen en verfijnen we vervolgens in samenwerking met experts, beleidsmakers en bedrijven.

Win-win voor ondernemer en ontwikkelaar

Overtreft de vraag het aanbod, dan stijgen de prijzen; dit geldt ook voor ruimte. De bouwshift en betonstop maken dat bedrijven meer moeten investeren in locatie en huisvesting. Tegelijkertijd zoekt de overheid naar instrumenten om de kostbare beschikbare ruimte optimaal te benutten. POM Antwerpen verkent met die economische en maatschappelijke realiteit voor ogen het potentieel van erfpacht als alternatief voor grondverwerving.

We sommen als POM Antwerpen graag de voordelen voor ondernemers op. Innovatieve groeibedrijven investeren hun financiële middelen vaak liever in onderzoek en mensen, eerder dan ze vast te zetten in grond en bakstenen. Bovendien heeft een erfpachtconstructie een gunstige invloed op zowel de financiële balans van een onderneming alsook de fiscale aftrekbaarheid. Op die manier heeft erfpacht een positieve impact op de slagkracht van ondernemers.

En ook voor de ontwikkelaar biedt erfpacht voordelen: gronden blijven in eigen hand, voorwaarden rond duurzaam ruimtegebruik kunnen verankerd worden en er ontstaat flexibiliteit om in te spelen op toekomstige maatschappelijke noden. Zeker voor publieke ontwikkelaars creëert deze aanpak kansen voor langetermijnbeheer, een betere sturing op kwaliteit en behoud van strategische gronden voor toekomstige generaties.

Experimenteren om te leren

POM Antwerpen test dit model in de toekomst als scenario op verschillende eigen ontwikkelingen en zal vervolgens meerdere varianten simuleren: korte of lange looptijden, vaste of variabele vergoedingen, herwaarderingsmechanismen en terugkooplogica. Elk model wordt beoordeeld op juridische, financiële en ruimtelijke haalbaarheid, én op de concrete noden van ondernemers. Het doel is niet om één standaardmodel op te leggen, maar om te ontdekken in welke situaties erfpacht effectief voordelen creëert voor beide partijen. Door eigen ontwikkelingen te gebruiken als proeftuin, kunnen we leren uit echte cases en bedrijven effectief bevragen naar hun interesse in deze constructies. We leren hier volop van, maar ontdekken ook waar drempels zitten. Zo hopen we dat een helder en toepasbaar kader ontstaat dat op andere ontwikkelingslocaties in de provincie ingezet kan worden.

9

Innovatiecampussen als motor voor groei

POM Antwerpen als bovenlokale schakel in een rijk innovatielandschap

Innovatie groeit waar bedrijven, kennisinstellingen en overheden elkaar ontmoeten en versterken. Vanuit die overtuiging bouwt POM Antwerpen al jaren doelgericht mee aan innovatiecampussen: plekken waar innovatieve ondernemingen zich kunnen ontwikkelen in nauwe wisselwerking met onderzoek, talent en expertise.

Gericht bouwen aan innovatiecampussen

Voor POM Antwerpen zijn innovatiecampussen geen losstaande projecten, maar strategische hefboomen om innovatie duurzaam te verankeren en ondernemers, kennis en investeringen structureel met elkaar te verbinden, met blijvende impact op ondernemerschap en kennisvalorisatie in de provincie.

Complementaire sterktes

In de provincie Antwerpen bestaan meerdere innovatiecampussen en -initiatieven, elk met een eigen focus en dynamiek, zoals het Wetenschapspark* in Niel, de

Duik op p. 12 dieper in het verhaal van het Wetenschapspark in Niel.

Innovatiecampus Geel, BlueChem in Antwerpen en Kamp C in Westerlo. Samen bestrijken ze een breed spectrum aan innovatiedomeinen, van life sciences en duurzame chemie tot agrofood en maakindustrie. "De kern van innovatiecampussen is overal gelijkaardig,"

zegt Jade Verrept, Programmamanager bij POM Antwerpen. "Het gaat telkens om gespecialiseerde omgevingen waar innovatieve bedrijven toegang krijgen tot ruimte, infrastructuur, diensten en kennispartners."

"Hoewel onze rol als POM Antwerpen per campus verschilt, staat één ambitie centraal: innovatiecampussen met elkaar verbinden en hun gezamenlijke zichtbaarheid vergroten," vertelt Jade. "Wat op de ene campus werkt, kan elders gericht worden toegepast en verder opgeschaald." Ook richting bedrijven neemt POM Antwerpen een actieve verbindende rol op, door relevante expertise en initiatieven gericht te delen binnen het bredere innovatienetwerk van de provincie.

Een referentie in campusontwikkeling en innovatie-ecosystemen

Het Wetenschapspark in Niel is voor POM Antwerpen een referentiecampus. Hier is de organisatie betrokken bij de ontwikkeling, de exploitatie, het beheer, maar ook de dagelijkse communitywerking en de gerichte opbouw van ecosystemen. De focus ligt er onder meer op life sciences, gezondheid en milieutechnologie, in nauwe samenwerking met de Universiteit Antwerpen en andere kennispartners.

"We hebben op het Wetenschapspark veel ervaring opgebouwd, we weten inmiddels wat werkt en waar de valkuilen zitten," geeft Jade aan. "Die kennis willen we inzetten om andere innovatiecampussen te versterken."

Innovatie door sterk partnerschap

Sinds 1 januari 2026 maken de provincie Antwerpen en POM Antwerpen officieel deel uit van de Innovatiecampus Geel. Daarmee krijgt de campus een bijkomende impuls voor innovatie, ondernemerschap en talentontwikkeling. "De Innovatiecampus Geel is een sleutelproject om ook de Kempen volwaardig te betrekken in het innovatieverhaal van de provincie Antwerpen," vult Jade aan. De campus werkt nauw samen met Thomas More en, bij uitbreiding, de KU Leuven, met een inhoudelijke focus op onder meer agrofood, bioproducten en hoogtechnologische toepassingen.

Voor de provincie Antwerpen en POM Antwerpen vormt Innovatiecampus Geel een strategische hefboom om onderzoek te valoriseren, innovatieve ondernemingen te ondersteunen en talent in de regio te verankeren. Tegelijk brengen zij hun ervaring in ecosysteemwerking, duurzame campusontwikkeling en samenwerking tussen kennisinstellingen, bedrijven en overheden actief in om de site toekomstgericht verder te ontwikkelen.

In Geel neemt POM Antwerpen bewust een andere rol op dan in Niel. De organisatie ontwikkelt het vastgoed niet zelf, maar zet haar expertise in om partners strategisch samen te brengen, samenwerking te structureren en de innovatie-ambitie concreet te vertalen naar gezamenlijke projecten en groei.

Investeren in langtermijn succes

Achter het succes van innovatiecampussen schuilt vaak een intens traject dat minder zichtbaar is. Ze huisvesten vooral start- en scale-ups met beperkte financiële slagkracht, terwijl net geïnvesteerd moet worden in gespecialiseerde infrastructuur zoals labo's en testfaciliteiten, gerichte begeleiding en actieve communitywerking. Die combinatie maakt het financieringsmodel complex. Bovendien is het maatschappelijke en economische effect van innovatie niet altijd onmiddellijk of eenduidig meetbaar. "Toch blijft het essentieel om als overheid bewust te blijven investeren in innovatiecampussen," benadrukt Jade. "Als overheid moet je durven investeren in omgevingen waar innovatie kan groeien, ook al pluk je er niet meteen de resultaten van."

"De kracht van het Wetenschapspark ligt in de dynamische community: bedrijven kunnen zich focussen op hun kerntaken, terwijl samenwerking met onderzoekers nieuwe ideeën en innovaties mogelijk maakt. Zo bouwen we een ecosysteem dat economische én maatschappelijke waarde creëert, een ware innovatiecampus."

Prof. dr. Steven Van Passel —
Vicerector Valorisatie & Duurzaamheid van UAntwerpen

"Uiteindelijk draait het om impact," besluit Jade. "We bouwen geen innovatiecampussen om te bouwen, maar omdat we geloven dat samenwerking op die plekken het verschil kan maken: voor ondernemers, voor expertise en voor de provincie." Door gericht te investeren in plekken waar kennis, ondernemerschap en ecosystemen samenkomen, legt POM Antwerpen vandaag de fundamenten voor de innovatie van morgen.

10

De Rupelstreek in beweging

De gebiedsgerichte aanpak van POM Antwerpen in de Rupelstreek

De Rupelstreek kent een lange traditie van bedrijvigheid en terreinontwikkeling. Dankzij haar ligging tussen Antwerpen en Brussel, de aanwezigheid van watergebonden infrastructuur, een netwerk van bedrijventerreinen en kennisinstellingen, heeft de regio alles in huis om economisch sterk te staan.

Verbinden van potentieel

Ook vandaag zijn hier nog heel wat bedrijven actief die lokaal verankerd zijn en werkgelegenheid bieden.

De uitdaging ligt dus niet in het ontbreken van potentieel, maar in het verbinden ervan. Voor POM Antwerpen vormt dat het vertrekpunt voor een gebiedsgerichte aanpak waarin economische ontwikkeling, ruimtegebruik en samenwerking elkaar versterken.

Industriële erfenis

De Rupelstreek kent een boeiende economische geschiedenis, die de regio een uitgesproken eigen profiel geeft. "De baksteenindustrie voelde snel de impact van globalisering. De teloorgang van die industrie heeft de Rupelstreek erg getekend, ook omdat steunmechanismen zoals diegene die werden gebruikt om het verdwijnen van de mijnbouw op te vangen, nog niet bestonden," zegt Jade Verrept, programma manager bij POM Antwerpen. "Daardoor bleek de weg naar herstel uitdagender, ondanks het economische en ruimtelijke potentieel dat in de regio wel aanwezig bleef."

Die geschiedenis van achteruitgang, waarbij verlaten kleiputten bijvoorbeeld werden volgestort met puin en afval, zien we vandaag ook terug in de ondergrond. Historische bodemverontreiniging vormt dan ook een aandachtspunt bij nieuwe ontwikkelingen. Voor POM Antwerpen behoort deze complexiteit tot de realiteit van hedendaagse gebiedsontwikkeling. Het is geen onoverkomelijk probleem, maar een factor die mee wordt opgenomen in de bredere visie op de regio.

Gebiedsgerichte visie

POM Antwerpen is al decennialang actief in de Rupelstreek, met terreinontwikkelingen en herstructureringen in onder meer Boom, Rumst en Willebroek, en met het Wetenschapspark als één van de belangrijkste ankerpunten. Dankzij die langdurige aanwezigheid kent POM Antwerpen de regio door en door, zowel ruimtelijk als economisch. Dat opgebouwde inzicht laat toe om vandaag een volgende stap te zetten: een bewuste verschuiving van projectmatige terreinontwikkeling naar effectieve gebiedsregie.

Concreet krijgt deze aanpak vorm via het bovenlokale uitgiftebeleid, dat recent formeel werd goedgekeurd. Samen met de Rupelgemeenten en Aartselaar onderzoekt POM Antwerpen welke capaciteit voor bedrijvigheid vandaag beschikbaar is en hoe die efficiënter kan worden benut. Daarbij wordt bekeken hoe ruimtelijke keuzes strategisch kunnen bijdragen aan een duurzame economische positionering van de streek. "Lokale besturen hebben terecht veel aandacht voor concrete dossiers," zegt Jade Verrept. "Wij dragen een bovenlokale bril die helpt om ruimtelijke keuzes en economische positionering met elkaar te verbinden." Dat bovenlokale perspectief laat toe om verder te kijken dan individuele kavels of projecten en echt richting te geven aan de regio als geheel.

Het traject start in het voorjaar van 2026. Eerst wordt gewerkt aan een gedragen visie, daarna aan een gefaseerde en doordachte invulling van het gebied, in nauwe afstemming met de betrokken gemeenten en andere partners.

Economische sterktes slim verbinden

De groeiende aandacht voor entertainment vormt een belangrijke aanleiding voor de hernieuwde interesse in de streek, mede dankzij de toenemende Vlaamse betrokkenheid, maar het is niet het enige focuspunt. Ook life sciences, logistiek en milieutechnologie maken deel uit van het economische potentieel van de regio.

Het Wetenschapspark kan daarin een centrale rol spelen. Van hieruit kan de link worden gelegd met farmaproductiebedrijven in Puurs en Bornem en met kennisinstellingen zoals de Universiteit Antwerpen, Karel de Grote Hogeschool en AP Hogeschool. "Onze rol bestaat erin om verbindingen te leggen," zegt Isabelle Verdonck, projectleider bij POM Antwerpen. "Tussen bedrijven en kennisinstellingen, tussen lokale besturen en Vlaamse ambities, en tussen bestaande activiteiten en toekomstige kansen."

Ook mobiliteit wordt meegenomen in die oefening. De aanwezigheid van watergebonden infrastructuur en een inlandterminal in Willebroek biedt mogelijkheden om goederenstromen te verschuiven van de weg naar de binnenvaart. Via een traject met Multimodaal. Vlaanderen* verkent POM Antwerpen samen met bedrijven hoe dat in de praktijk kan werken.

Meer weten over logistiek in de provincie Antwerpen of Multimodaal.Vlaanderen? Lees meer op pg 22.

Van visie naar realiteit

Het traject wordt opgezet in nauwe samenwerking met de betrokken gemeenten en een brede waaier aan partners. De meerwaarde van POM Antwerpen ligt in het samenbrengen van uiteenlopende perspectieven en het vertalen van lokale noden naar één samenhangend regionaal verhaal. Daarbij bouwen we verder op de sterke relaties met de bestaande industriële spelers in de regio: bedrijven met een lange traditie, een sterke lokale verankering en een belangrijke rol als grootste werkgevers in de streek. In het verleden werd met deze ondernemingen intensief samengewerkt rond uiteenlopende projecten, en ook in de toekomst wil POM die nauwe banden blijven onderhouden als fundament voor een duurzame en gedragen gebiedsontwikkeling.

"Het gaat niet om het hertekenen van de Rupelstreek," besluit Isabelle. "Wel om bestaande kwaliteiten beter te verbinden en gericht te versterken."

11

LIFE ACLIMA - collectief waterbeheer

Gedeelde oplossingen om waterschaarste en -beheer efficiënter aan te pakken

Land- en tuinbouwbedrijven hebben een toenemende waterbehoefte, maar krijgen te maken met een dalende waterbeschikbaarheid als gevolg van de klimaatverandering. Hoe bouwen we aan bedrijventerreinen die klaar zijn voor een veranderend klimaat? En hoe zorgen we dat water geen beperking wordt, maar een hefboom voor ruimtelijk-economische ontwikkeling? Met LIFE ACLIMA verkent POM Antwerpen nieuwe manieren om waterstromen slimmer te benutten, te verbinden en te delen tussen bedrijven.

Wat is LIFE ACLIMA?

Het is een Europees project dat loopt van 2019 tot 2026 met als doel waterbeschikbaarheid te verhogen in tijden van droogte. Negen Vlaamse partners testen oplossingen zoals waterbesparing, infiltratie, hergebruik en het inzetten van gezuiverd afvalwater.

Water slim inzetten op bedrijventerreinen

Op eigen ontwikkelingen zet POM Antwerpen sinds enkele jaren sterk in op gemeenschappelijke waterbuffering. Stan Verdonck, projectleider LIFE ACLIMA bij POM Antwerpen, stelt dat de ambitie nog hoger mag. In slim waterbeheer ziet hij een krachtig instrument voor toekomstgerichte gebiedsontwikkeling. Door de toenemende klimaatdruk ontstaat de nood aan robuuste systemen die water niet enkel opvangen, maar ook beschikbaar houden op momenten dat bedrijven het nodig hebben. LIFE ACLIMA onderzoekt hoe die omslag werkt in de praktijk.

"Bedrijven hebben heel uiteenlopende waterbalansen," zegt Stan. "Soms is er een overschot, soms net een tekort, en vaak liggen er kansen om waterinfrastructuur en -stromen slimmer te koppelen. Onze rol is om die mogelijkheden zichtbaar te maken en te bekijken wat haalbaar is."

LIFE ACLIMA werkt rond vijf pijlers: waterbesparing, slim gebruik van hemelwater, infiltratie via bijvoorbeeld peilgestuurde drainage, hergebruik van proceswater en externe waterbronnen zoals gezuiverd afvalwater. Die technieken worden gedemonstreerd op de praktijkcentra land- en tuinbouw in de provincie Antwerpen en vervolgens vertaald naar concrete toepassingen op bedrijven.

Meerwaarde over bedrijfsgrenzen heen

POM Antwerpen neemt binnen het project een gebiedsgerichte rol op. Niet één bedrijf staat centraal, maar het geheel van bedrijven, waterlopen en infrastructuur in de directe omgeving. "Wij proberen altijd die bedrijfsoverstijgende meerwaarde te zoeken, door de link te leggen tussen de noden van de bedrijven en wat er in de omgeving mogelijk is," zegt Stan.

Dankzij die neutrale positie kan POM Antwerpen partijen samenbrengen die anders moeilijk aansluiting bij elkaar vinden: bedrijven, landbouwers, waterbeheerders en lokale besturen. "We detecteren kansen en werken projectideeën uit." Via de uitvoering van haalbaarheidsstudies zorgt POM Antwerpen ervoor dat oplossingen niet alleen duurzaam, maar ook economisch haalbaar zijn. Dat gebeurt sinds 2019 in strategische samenwerking met partners zoals Pidpa, het Proefstation voor de Groenteteelt en het Regionaal Landschap Rivierenland.

Koppelkansen in de praktijk

Die gebiedsgerichte aanpak vertaalt zich in uiteenlopende praktijkcases, telkens afgestemd op de lokale context en de noden van de betrokken bedrijven. In Hoogstraten ondersteunde POM Antwerpen de bedrijven Connectum, Comeco en Meer Fresh Products bij de ontwikkeling van drijvende zonnepanelen die zowel verdamping van water beperken als

hernieuwbare energie opwekken. Daarnaast werd ingezet op de uitwisseling van energie- en waterstromen.

Op en rond Veiling Zuid in Sint-Katelijne-Waver werd het stuwbeheer geoptimaliseerd, zodat water langer kan worden vastgehouden en ook tijdens droogte beschikbaar blijft.

Ook eerdere verkenningen, zoals het onderzoek naar wateruitwisseling met Van Hool in Lier, tonen hoe POM Antwerpen systematisch koppelkansen analyseert en vertaalt naar haalbare scenario's. Toen die samenwerking stilviel, werd samen met de betrokken bedrijven een alternatieve oplossing uitgewerkt. De bedrijven Primato, Op de Beeck en De Plassen verenigden zich intussen, met steun van POM Antwerpen en Pidpa, in het samenwerkingsverband 'Itterflow'. Zij verkregen in 2025 een vergunning om in 2026 te investeren in een duurzame watervoorziening, het landschap en extra ruimte voor water.

"In die eerste, vaak onzekere fase kunnen wij het verschil maken," vertelt Stan. "POM Antwerpen faciliteert daarbij het proces en de samenwerking tussen bedrijven en overheid."

Van pilootprojecten naar brede toepassing

Tegen het einde van het LIFE ACLIMA-project december 2026 wil POM Antwerpen een reeks praktische modellen klaar hebben die breed inzetbaar zijn: waterbekkens met slimme sturingen, drijvende zonnepanelen en verbindingen tussen bedrijven en hun omgeving die energiewinsten opleveren, wateroverlast verminderen en droogteschade helpen voorkomen.

"Het ideale scenario is dat we lokale, individuele wateruitdagingen aanpakken met collectieve, gebiedsgerichte oplossingen. Zo stimuleren we innovatie en samenwerking en wapenen we onze bedrijven én hun omgeving tegen klimaatextremen," besluit Stan.

POM Antwerpen in cijfers

Hoe we een bondgenoot zijn voor bedrijven
en een motor voor de industrie in de provincie Antwerpen.

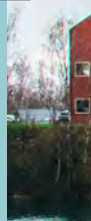

33 ha

Als publieke ontwikkelaar pakken we het tekort aan kwalitatieve ruimte voor ondernemers aan met **nieuwe terreinontwikkelingen** en **verduurzaming van bedrijventerreinen**. We hebben **33 ha uitgeefbare gronden** in portefeuille en participeren in **76 projecten**.

16.400 m²

aantal m² bedrijfsruimte dat POM Antwerpen in Wetenschapspark UAntwerpen (Niel) beheert en ontwikkelt. De infrastructuur omvat kantoren, labo's en demoruimtes voor **innovatieve, onderzoeksgedreven ondernemingen** in milieu en gezondheid

medewerkers

25

POM Antwerpen bestaat vandaag uit een team van **25 medewerkers**, **tegen 2030** willen we met **30 medewerkers** zijn. Elk met hun eigen expertise: van ingenieur tot projectmanager innovatie & ondernemen. Van jurist tot administratief medewerkers. Samen pakken wij de economische uitdagingen binnen de provincie Antwerpen aan.

2030

16%

van het totaal aantal starters in België

In 2024 kwamen er **19.751 nieuwe bedrijven** bij in de provincie Antwerpen. Dat is **16% van het totaal aantal starters** in België. Starters voelen zich goed in de provincie Antwerpen: ze hebben de hoogste overlevingskansen, met bijna 76% na drie jaar.

19.751

nieuwe bedrijven in 2024

Blik vooruit

Wat al deze verhalen tonen, is dat economische ontwikkeling vandaag het resultaat is van strategisch samenwerken. Keuzes over ruimte, samenwerking en focus. Over waar we gericht op inzetten, waar we experimenteren en waar we klassieke modellen durven loslaten om duurzame economische meerwaarde te creëren. De cases in deze brochure maken dat tastbaar: van bedrijventerreinen in transitie tot innovatiecampussen, van water- en klimaatvraagstukken tot nieuwe vormen van ruimtegebruik. Geen losse initiatieven, maar doelgerichte stappen binnen één gedeelde ambitie in de provincie Antwerpen.

Bij POM Antwerpen geloven we dat sterke economieën groeien waar het juiste bedrijf op de juiste plaats terechtkomt, waar ruimte slim en zuinig wordt ingezet, en waar ondernemers ondersteund worden om zich te focussen op waar zij het verschil maken.

We werken mee, trekken projecten, brengen de juiste partijen rond de tafel en blijven betrokken; ook en vooral wanneer het complex wordt. Niet als een eenmalige facilitator, maar als een blijvende partner voor ondernemerschap, innovatie en gebiedsontwikkeling in de provincie Antwerpen.

Vooruitkijkend blijven we die rol verder verdiepen. Door te experimenteren op onze eigen terreinen, door nieuwe modellen uit te testen binnen afgebakende speerpunt domeinen, en door wat werkt gericht op te schalen en te delen.

Zo willen we onze rol als dienstverlener voor de hele regio versterken: door praktijkervaringen actief te delen, best practices te vertalen en anderen te begeleiden in wat werkt. Op die manier krijgt pionierswerk meer betekenis en wordt het een hefboom voor brede economische en maatschappelijke vooruitgang.

Benieuwd naar meer? Bezoek onze website.

www.pomantwerpen.be

Volg POM Antwerpen op LinkedIn

Vragen of feedback? Contacteer ons!

pom@pomantwerpen.be

+32 3 240 68 00